

РЕЦЕНЗИЯ

На дисертационния труд: Създаване на развиваща среда, подпомагаща корекцията на познавателната активност при деца с умствена изостаналост.

Докторант: Атанасиос Катерис

Научен ръководител доц. д-р П. Терзийска

Рецензент: проф. д-р К. Караджова

Докторантът Атанасиос Катерис има траен интерес към проблемите на децата със специални образователни потребности. Завършил е магистърска програма по специална педагогика в град Нотингам(Англия) и специализация по Еразъм във Франция. Владее жестовата система за общуване и системата Брайл. Почти 10 години работи като учител в общо образователното училище, в резултат на което е натрупал опит и знание за възможностите на съвместното обучение между деца без увреждания и деца със СОП.

Атанасиос Катерис е информиран за новостите в областта на специалната педагогика в редица европейски страни и реализира много иновации при обучението и развитието на децата със СОП.

I. Оценка на актуалността и значимостта на научния проблем

Дисертационният труд съдържа интересна, но в момента недостатъчно добре проучена информация, свързана с необходимостта от оптимизиране на приобщаващата среда и създаването на реални предпоставки за стимулиране на познавателната дейност при деца с интелектуална недостатъчност.

Основен акцент в разработката е търсенето и намирането на адекватни подходи, стратегии, възможности, осигуряващи максимална подкрепа с оглед редуцирането и диференцирането на учебното съдържание в условията на интегрираните паралелки. Децата с умствена недостатъчност са най-многобройната група деца, които се обучават като интегрирани в масовия клас. Този факт сам по себе си очертава още веднъж актуалността и значимостта на избраната тема.

II. Оценка на формални показатели: обем, структура, оформление и изложение.

Разработката на Атанасиос Катерис като обем, структура и съдържание отговаря на изискванията за дисертационен труд за придобиване на ОНС „доктор“ по формални показатели.

Структурата е класическа: увод, три глави, заключение, приноси, препоръки, списък на използваната литература и четири приложения. Дисертацията е разработена върху 252 стандартни компютърни страници, от които 209 основен текст и 43 страници приложения. В дисертационния труд са включени 78 таблици и графики и 5 диаграми. В приложенията има още 24 таблици и 10 фигури. Библиографията съдържа 217 източника, 190 заглавия на латиница, 6 на български и 21 интернет – позиции. Докторантът е представил отделно библиографията, свързана с въпросника към учителите. Тя включва 20 източника, 16 заглавия на латиница и 4 интернет – позиции. Литературата е подбрана съобразно темата на дисертационния труди и в по-голямата си част е съвременна.

Разработката е технически много добре оформена, създаваща впечатление за задълбоченост както в теоретичните интерпретации, така и в анализите на резултатите.

III. Оценка и съдържание на дисертационния труд.

В уводната част докторантът насочва своето внимание към необходимостта от реализирането на диференцирания подход в условията на приобщаващото обучение като задължително условие за развитието на децата с умствена недостатъчност. Паралелно с това той показва и значението на физическите, емоционалните и социалните аспекти на образователната среда в частност класната стая, които формират чувство за благополучие и улесняват процесите на корекция и компенсация на нарушенията в познавателната дейност при деца с умствена недостатъчност. В уводната част се представя и организацията на експерименталното изследване, което според мен не би трябвало да е тук, но авторско право е да прецени къде точно да позиционира основните хипотези, целта, задачите, обекта и предмета на дисертационното изследване. В тази част под формата на основна задача е обоснована необходимостта от създаването на модел на среда, която да стимулира обучението и развитието на учениците с интелектуална недостатъчност и да стимулира процесите на корекция и компенсация при посочената категория деца. Положителното в случая е, че самият автор експериментира с интервенции, свързани с оформянето на класната стая и включването на компютърни анимации и стимулации като средство за обучение. Тези нововъведения целят да

повишат интереса на учениците и подпомогнат процесите на възприемане, разбиране и възпроизвеждане на преподавания материал. В контекста на казаното ще спомена и богатия инструментариум на изследването. В качеството на експериментални методики докторантът използва психологически въпросник, педагогически експеримент, педагогическо наблюдение и психологически тестове. Повечето от визираните методики са авторски, което разбира се увеличава стойността на рецензирания труд. Успоредно с анкетното изследване на специалните педагози, които оценяваха експерименталните интервенции на образователната среда се проведе анкетно изследване и на учениците, т.е., направените промени и стимулации в класната стая се оценява и от учениците. Това е един много интересен и сполучливо намерен подход, който гарантира в максимална степен достоверност и обективност на направените експериментални интерпретации.

Въз основа на събраните първични данни е направен количествен и качествен анализ на първичните данни. Това предполага сериозна научна визия, задълбочен професионализъм и умения за научни интерпретации. Теоретичната подготовка както и учителския опит на Атанасиос Катерис предопределят прецизността и значимостта на споменатите дейности.

В първата глава се представят различни дефиниции на интелектуалната недостатъчност, които се противопоставят на интелигентността. Авторът на дисертацията прави характеристика на нарушенията в познавателната дейност и въз основа на тях описва особеностите на обучението при децата с интелектуална недостатъчност. Тук се въвежда информация за интегрираното обучение и за факторите, които подпомагат процесите на учене при децата с умствена недостатъчност. Специално внимание Атанасио Катерис обръща на първичното оценяване, диференцираните инструкции и необходимостта от използването на специални методи и обучителни стратегии.

Във втората глава се прави анализ на образователната среда (физическата и психо-социалната) като фактор за развитието на познавателната дейност при деца с интелектуална недостатъчност. Тук искам да отбележа, че авторът прави сполучлив преход от проблемите, които имат децата с умствена недостатъчност към трудностите, с които се сблъскват в условията на приобщаващото образование, за да достигне

до необходимостта от разнообразяването на дейностите ,чрез които се оптимизира развитието на всички ученици. Добро впечатление прави факта, че още в теоретичния анализ докторантът лансира идеята за необходимостта от адаптирането на условията в класната стая, за да се чувстват в безопасност и психически сигурни. Това ще помогне на учениците с интелектуални затруднения да усвоят по- добре учебната информацията и да демонстрират наученото. Точно и обективно е показана ролята на учителя , който трябва да е подготвен за образователните потребности на всички ученици, особено на онези, които имат интелектуални затруднения.

Задълбоченият, съдържателен и прецизно структуриран анализ са заявка за извършването на сериозно и значимо експериментално изследване.

IV.Постановка на изследването

В третата глава се представя дизайна на експерименталното изследване. Тук искам да добавя, че много от параметрите на научното изследване са коментирани вече в уводната част, т.е. получава се едно повторение на частта, която засяга организацията на експерименталното изследване. Така, че коментара ми тук ще бъде насочен към новите моменти, представящи дисертационното проучване, проведено от докторанта. Основните акценти, които поставя в тази част Атанасиос Катерис са насочени към създаването на стимулираща среда за развитие, която да подпомогне корекцията на нарушенията в познавателната дейност при деца с умствена недостатъчност. Реализирането на този процес зависи изцяло от дейността на учителите , от техните възгледи, нагласи , професионални позиции и практики. Дисертационното проучване е планирано по начин, който в максимална степен да покаже значението на физическата среда, местата за сядане, учебните материали и образователните технологии, които се използват по време на обучение на децата в смесените паралелки. В процеса на анкетното експериментално изследване се установи, че учителите знаят как да се възползват от подходящата среда за напредъка на умствено затруднените ученици.

В тази част(организационната) авторът много умело лансира идеята, че според учителите образователната среда има изключително голямо значение за напредъка на учениците с умствена недостатъчност. В допълнение на това ще добавя , че самият автор експериментира с някои интервенции, свързани с оформянето на класната стая и

използването на някои алтернативни средства на въздействие за повишаване на интереса и подобряване качеството на възприемане и разбиране на преподавания материал.

Инструментариумът на изследването е обяснен точно и изчерпателно, като допълнително внимание се обръща на авторския въпросник, състоящ се от 41 въпроси чрез който бяха изследвани 105 учители. Успоредно с това с помощта на въпросник, състоящ се от 5 въпроса се проведе и изследване с учениците относно техните разбирания за направените промени.

Замисълът, организацията и провеждането на експерименталното изследване са още едно доказателство за компетентността и професионализма на докторанта.

V. Анализ на резултатите от изследването

Анализът на резултатите включен като отделна структура също в 3-та глава.

Той е изключително богат, направен прецизно и включващ много компоненти. Показателите, които се анализират са подбрани сполучливо и професионално. Първичните данни са структурирани в таблици, от които се получава точната информация за състоянието на критериите, респондентите и показателите. Тази информация впоследствие се анализира качествено и количествено.

Паралелно с това тук се прави и прецизен статистически анализ, който удостоверява репрезентативността на резултатите и реалността на формулираните хипотеза. Експерименталните резултати се представят графично, таблично и словесно, което подпомага качествените и количествени интерпретации.

Задълбочено и професионално Атанасиос Катерис анализира нагласите и практиките на учителите относно промените в образователната среда, както и предложенията на учителите за създаването на стимулираща среда за оптимизирането на познавателната активност при деца с интелектуална недостатъчност..

Богатият, съдържателен и всеобхватен анализ, който прави докторантът е сериозна предпоставка и заявка за изработването на действащ модел на стимулираща среда за развитие и корекция на познавателната активност на интелектуално затруднени деца. Този модел

може да бъде използван като наръчник за учителите, работещи с деца с интелектуална недостатъчност.

VI. Изводи, препоръки и приноси от изследването

Препоръките и изводите са направени професионално и имат подчертан научно- теоретичен и приложен аспект. Най- ценното в тях е, че те се свързват не само с ресурсните учители, които бяха включени в изследването, но и общообразователните учители , държавните институции и родителите.

Приемам реалността на описаните приноси моменти от докторанта. Те са много обобщени с оглед на тяхната широка приложимост. Аз ще очертая някои по-конкретни, които определят реалната стойност на дисертационния труд:

1. Богато теоретично изследване, което е с познавателна и информационна стойност;
2. Много обхватност на изследването. Броят на изследваните лица е 105 ресурсни учители. Освен тях в изследването бяха включени и ученици. Изследването включва много компоненти , които гарантират обективност и достоверност;
- 3.Предлагане на стандартизиран инструментариум за измерване на развиващата стимулираща среда за корекция на познавателната активност при ;
4. Представяне на възможностите и предпоставките за формирането на стимулираща среда за развитието на познавателната активност;
- 5.Обосновава се необходимостта от тематични обучения на учители(ресурсни и общообразователни) за промяна на нагласите относно развитието на,, образователната среда. Остава открит въпроса кой трябва да се ангажира с тези обучения ;

Коментари и препоръки:

1. По отношение на структурата. Всичките подраздели в трите глави трябва да бъдат обозначени по начин, който да показва принадлежността към съответната глава и подраздел. Например

„Изследователски дизайн“, който е в третата глава трябва да бъде обозначен като : 3.1.1., а не 1.1.1.;

2.Препоръчително е Експерименталния дизайн и Анализа на експерименталните резултати да са структурирани в отделни глави;

3. Предлагам на докторанта да изготви и популяризира списък от промени, стратегии, методи засягащи образователната среда в условията на интегрираното обучение;

VII. Оценка на автореферата и публикациите

Авторефератът е разработен върху 52 страници, отговаря на изискванията и дава съществена информация за дисертационния труд и направените изследвания. В автореферата са представени лаконично, но точно най-важните моменти от дисертационния труд. Паралелно с текстовата част в автореферата са представени и много от диаграмите, включени в текста на дисертацията.

Докторантката има четири публикации, които са достатъчни за допускане до публична защита.

VIII.Заклучение

Въз основание на всичко положително, описано и аргументирано в моята рецензия, с убеденост мога да заявя, че Атанасиос Катерис има качества на добър изследовател и перспективен учен, а рецензираният труд има своите достойнства и положителни моменти. Въз основа на това предлагам на **УВАЖАЕМОТО НАУЧНО ЖУРИ** да гласува с положителен вот за присъждането на Атанасиос Катерис на образователна и научна степен „доктор“ по Педагогика (Специална педагогика)

Рецензент:

04.01.2019г.

Проф. д-р К. Караджова